

Kostenmodel aanvullende statistische diensten

1. Algemeen

De taak van CBS is het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken (artikel 3 CBS-wet). Kort gezegd is de kerntaak van CBS het vervaardigen van statistieken waaraan een aantoonbare behoefte bestaat.

Aanvullende statistische diensten (ASD) zijn een onderdeel van de wettelijke taak van CBS. De behoefte aan statistische informatie en diensten is groter dan waarin CBS op grond van zijn reguliere budget kan voorzien. Veel gebruikers hebben naast de informatie uit het reguliere programma, behoefte aan andere informatie. Meestal is het maken van deze cijfers mogelijk door hergebruik van brongegevens die zijn verzameld ten behoeve van het reguliere programma. Met aanvullende statistische diensten beoogt CBS zijn maatschappelijke meerwaarde te vergroten door in de behoefte van gebruikers te voorzien.

De vergoeding voor de uitvoering van een verzoek voor ASD moet kostendekkend zijn, zodat geen sprake is van kruissubsidiëring. Derhalve moeten de uurtarieven die het CBS hanteert, gebaseerd zijn op de integrale kostprijs. Uitgezonderd hier zijn de Eurostatprojecten (grants)¹ en de Rutte II-statistieken² die voorheen werden gefinancierd uit de EZK-begroting. In de tarieven van deze projecten is maar een beperkte opslag voor overhead door de ondersteunende directies opgenomen. Eventuele andere uitzonderingen dienen expliciet in de directiebegroting 2020 in kaart gebracht te worden.

In deze notitie worden de type kosten, kostenstructuur, type uren, de opbouw van de gemiddelde opbrengst per ASD-vte en de uurtarieven van het CBS uiteengezet.

¹ Het door Eurostat vastgestelde tarief bestaat uit de directe loonkosten van de betrokken medewerkers met een kleine opslag. De reden om toch Eurostatopdrachten uit te voeren, ligt in het feit dat dit werkzaamheden zijn die aansluiten bij ontwikkelwerkzaamheden van het CBS, bijvoorbeeld het opzetten van een nieuwe statistiek of het gebruik van nieuwe bronnen of methoden.

² In de discussie met de ministeries over de bezuinigingen als gevolg van Rutte II is ervoor gekozen hiervoor te rekenen met de directe loonkosten met een kleine overheadtoeslag (in 2019: € 106.000 per vte).

2. Type kosten binnen het CBS

Qua kosten kan er binnen het CBS onderscheid gemaakt worden tussen kosten die direct of indirect gerelateerd zijn aan de aanvullende statistische diensten (inclusief publicatie) van het CBS. Daarnaast zijn er niet-productie-gerelateerde kosten.

Directe productiekosten

Directe productiekosten zijn productiekosten die direct aan aanvullende statistische diensten zijn te relateren. De kosten van de statistische hoofddirecties en van de hoofddirecties dataverzameling zijn als directe productiekosten te typeren. Ook de kosten van het openbaar maken en publieksvoorlichting zijn onderdeel van het primaire proces. In de CBS wet (artikel 3) is namelijk vastgelegd dat de taak van het CBS is: het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken. Deze taak is in de Memorie van toelichting beschreven als het vervaardigen van statistieken waaraan een aantoonbare behoefte bestaat. Ook is daar omschreven dat het CBS uitdrukkelijk en ten principale de taak heeft om de uitkomsten openbaar te maken.

Niet productie gerelateerde kosten

Dit zijn de kosten van de ondersteunende activiteiten op het gebied van bedrijfsvoering, IT en andere centrale diensten.

Indirecte productiekosten

Indirecte productiekosten zijn kosten die samenhangen met de vervaardiging van statistieken, maar die niet direct aan aanvullende statistische diensten (ASD) zijn toe te rekenen. De kosten van IT en projectmanagement zijn als indirecte productiekosten te definiëren, aangezien deze kosten binnen het CBS een wezenlijk onderdeel van het statistische proces zijn.

3. Kostenstructuur

De volgende tabel geeft inzicht in de totalen van de niet productie gerelateerde kosten en de indirecte productiekosten in verhouding tot de totale geprognosticeerde kosten van het CBS voor 2019.

Productiekosten/niet productiekosten 2019 x (1mln)	Begroot 2019	% Begroot	Kosten prognose 2019	%
-direct	130,5	68,4%	133,7	69,1%
-indirect	30,4	15,9%	29,1	15,0%
PRODUCTIEKOSTEN Totaal	160,9	84,4%	162,8	84,1%
Niet productie gerelateerde kosten (bedrijfsvoering, beleid)	29,8	15,6%	30,7	15,9%
NIET PRODUCTIE GERELATEERDE KOSTEN Totaal	29,8	15,6%	30,7	15,9%
Totaal	190,7	100,0%	193,5	100,0%

Uit de kostenstructuur blijkt dat van de totale kosten 69% direct is en 31% niet direct (indirect of niet productie gerelateerd). De niet productie gerelateerde kosten zijn kosten voor bedrijfsvoering, IT en andere centrale diensten. Indirecte productiekosten zijn de kosten van IT en projectmanagement.

Uit bovenstaande staat kan geconcludeerd worden dat 31% van de totale opbrengsten uit aanvullende statistische diensten gereserveerd moet worden voor indirecte of niet productie gerelateerde kosten.

4. Type uren binnen het CBS

Qua ASD-uren kan er binnen het CBS onderscheid gemaakt worden tussen directe declarabele uren en indirecte uren. Directe declarabele uren zijn uren die *direct* aan aanvullende statistische diensten zijn toe te rekenen. Uitgangspunt is dat deze uren direct in rekening worden gebracht bij de gebruiker van een specifieke ASD-opdracht.

Indirecte uren zijn *niet direct* aan een aanvullende statistische dienst toe te rekenen en zijn te onderscheiden in

- 1) indirect declarabele uren en
- 2) indirect niet declarabele uren.

Indirect declarabele uren zijn gerelateerd aan aanvullende statistische diensten, maar zijn niet aan een specifieke opdracht toe te rekenen. Dit betreffen uren voor voorbereiding, vooronderzoeken, verkenning nieuwe gebruikers, contractonderhandelingen, planning, accountmanagement en relatiebeheer. Deze uren dienen als opslag van de directe uren in rekening te worden gebracht.

Indirect niet declarabele uren zijn alle uren van de ondersteunende directies (Bedrijfsvoering, IT en andere centrale diensten) en tevens de indirecte uren binnen de statistische directies (zoals voor werkbesprekingen, personeelsaangelegenheden, ondernemingsraden, ISO en cursussen etc.). Ook alle uren van management, staf en secretariaat vallen hieronder. Indirect niet declarabele uren worden *niet* in rekening gebracht bij de gebruiker. Deze indirecte uren zijn namelijk verdisconteerd in het CBS-uurtarief.

5. Gemiddeld aantal declarabele (direct declarabele en indirect declarabele) uren per ASD-vte

Voor de berekening van het gemiddeld aantal te realiseren declarabele uren wordt uitgegaan van vijf werkdagen per week. Het aantal werkdagen is verminderd met het aantal feestdagen en vakantiedagen (regulier en compensatie) en ziektedagen. Het resulterende aantal aanwezige uren is vervolgens verminderd met het aantal afwezige uren voor ziekte (5%), seniorenverlof (PAS) en ouderschapsverlof (4,5%) en indirect niet declarabele uren (7,5%). Bij indirect niet declarabele uren kan gedacht worden aan werkbesprekingen, personeelsaangelegenheden, ondernemingsraden, ISO en cursussen etc.

Gemiddeld aantal declarabele (direct en indirect) uren	uren per jaar	%
Totaal aantal uren	2.080	100%
Feestdagen/vakantie	-410	-20%
Totaal aanwezige uren	1.670	80%
Ziekte	-104	5%
PAS/ouderschapsverlof	-90	4,5%
Indirect niet declarabel	-156	7,5%
Totaal declarabel (direct en indirect)	1.320	63,5%
Afgerond	1.300	62,5%

Voorzichtigheidshalve wordt een norm gehanteerd van afgerond 1.300 uur aan declarabele uren (direct en indirect).

6. Opbouw gemiddelde opbrengsten per ASD-vte en uurtarief

Op aanvullende statistische diensten wordt gemiddeld een brutomarge (opbrengsten minus direct op projecten geschreven uren en kosten) van 40% gerealiseerd uitgaande van de gemiddelde loonkosten van € 84.000 per vte in 2019 en een gemiddeld tarief van € 108 per uur in 2019 en gemiddeld 1.300 uur per vte aan directe en indirecte declarabele uren per ASD-vte. Onderstaande tabel verduidelijkt dit:

Marge	loonkosten ASD-vte	Tarief per uur	1.300 uur x tarief	Marge in €	Marge in %
Schaal 10	€ 74.000	€ 100	€ 130.000	€ 56.000	43%
Schaal 11	€ 83.500	€ 105	€ 136.500	€ 53.000	39%
Schaal 12	€ 95.000	€ 119	€ 154.700	€ 59.700	39%
Gemiddeld	€ 84.000	€ 108	€ 140.000	€ 56.000	40%
	60%		100%	40%	40%

De gemiddelde opbrengst per ASD-vte van € 140.000 is als volgt opgebouwd:

Opbouw gemiddelde opbrengst per ASD-vte			
Directe productiekosten statistische directie			
Loonkosten van een ASD-vte	84.000	60%	
Overige directe kosten (reiskosten en opleiding)	4.000	3%	
Overhead statistische directie	8.500	6%	
Aandeel directie productiekosten statistische directies			96.500 69%
Indirecte productiekosten en niet productie gerelateerd			
Aandeel Bedrijfsvoering en IT (BIM)	35.000	25,0%	
Aandeel Centraal beleid en managementondersteuning (CBO)	2.000	1,5%	
Aandeel strategische projecten/voorzieningen	6.500	4,5%	
Totale niet productiegerelateerde kosten			43.500 31%
Totale opbrengst			140.000 100%
Gemiddeld aantal directe en indirect declarabele uren			1.300
Gemiddeld tarief			€ 108

De totaal te realiseren opbrengst per ASD-vte bedraagt gemiddeld € 140.000 op basis van 1.300 declarabele uren (direct en indirect declarabel). Dit is *inclusief* de in rekening te brengen opslag voor indirecte declarabele uren. Deze uren dienen als opslag van de directe uren in rekening te worden gebracht.

De uurtarieven die het CBS hanteert voor aanvullende statistische diensten zijn gebaseerd op de integrale kostprijs. De uurtarieven worden voor elk van de schaalniveaus afzonderlijk vastgesteld. De tarieven bevatten de totale directe loonkosten van een statistisch medewerker. In de directe loonkosten (60% van het tarief) worden de volgende componenten meegenomen:

- brutosalaris, vakantiegelduitkering, eindejaarsuitkering en werkgeverslasten;
- een opslag van € 4.000 per vte (3% van het tarief) voor opleidingen en reiskosten;
- een opslag voor overhead (management, secretariaat en staf) binnen de statistische directies (6%);
- een opslag voor overhead voor de basisdienstverlening door ondersteunende directies van 26,5%;
- een opslag voor strategische projecten van 4,5%.

Het tarief van € 108,- per vte in 2019 voor een gemiddelde schaal is ruim € 30,- hoger dan het schaaltarief volgens de handleiding voor overheidstarieven. Het verschil wordt veroorzaakt door kosten van IT welke als indirecte productiekosten zijn te definiëren. Medewerkers van deze directies schrijven niet direct op projecten voor aanvullende statistische diensten, maar hun kosten zijn verdisconteerd in de verkooptarieven. Daarnaast worden in de overheidstarieven (in tegenstelling tot voorgaande jaren) geen rekening meer gehouden met de kosten van ondersteunende organisatie-onderdelen. In de tarieven van het CBS worden deze kosten wel verdisconteerd. De tarieven in 2020 zijn met 3% geïndexeerd ten opzichte van 2019.

7. Separaat in rekening te brengen kosten

Extra kosten (statistisch grondmateriaal, extra dienstverlening communicatie, additionele content productie, ondersteuning methodologen en/of businessanalisten en specifieke IT-licenties) die specifiek als extra dienstverlening voor een ASD-opdracht moeten worden gemaakt, worden separaat in rekening gebracht, basis dienstverlening publieksvoorlichting niet.